Ontwikkelingen burgerinitiatief Natuurinclusieve Gebiedsontwikkeling 30 april 2021 – 17 augustus 2021

Na op 30 april het burgerinitiatief te hebben ingediend bij de gemeente Duiven zijn er diverse ontwikkelingen geweest. Hieronder is beschreven welke dat zijn.

Lokale ontwikkelingen

- We hebben met een vijftal boeren die momenteel actief zijn in het gebied gesproken over hun betrokkenheid. Zij staan open voor het initiatief, waarderen het zeer om in zo'n vroeg stadium betrokken te worden en geven aan dat hun belang hem zit in bedrijfstechnische oplossingen voor eigen bedrijf. Behalve bedrijfstechnische oplossingen willen wij ook kansen bieden waar zij hun eigen ambities in kwijt kunnen. Eén boer hoopt dat ons initiatief ook voor hem als vliegwiel kan dienen om biologisch te worden met zijn volledige 240 hectare. Om deze ambities en kansen te inventariseren gaan wij een kennissessie organiseren. Dit willen wij in alle zorgvuldigheid organiseren onder leiding van de juiste persoon. Daarvoor lopen nog gesprekken met enkele landbouwtechnisch gespecialiseerde partijen.
- We hebben met een vijftal mensen gesproken die wonen in het gebied. Drie daarvan zijn zeer positief over het initiatief en zijn ook zijdelings betrokken geraakt. De twee anderen staan er neutraal in en zijn positief nieuwsgierig naar de verdere ontwikkeling.
- Met ondernemers uit het dorp in Duiven en Velp is gesproken. Dit betreffen bakkers, bloemenzaken, horecabedrijven, een toko en een ijssalon. Zij zien het erg zitten om lokaal in te kopen en zouden zich daar ook graag op profileren. Zij willen dat dit een juiste prijs-kwaliteitverhouding geeft, wat wij denken te kunnen bieden door zonder tussenliggende keten lokaal te produceren, verwerken en af te zetten. Ook de franchise supermarkten staan open om lokale producten op te nemen in het assortiment.
- De initiatiefgroep is verbreed en er zijn diverse overleggen geweest waarin we zijn ingegaan op proces, landschapsontwerp, het betrekken van boeren en inwoners, de woonvorm en andere ideeën en zaken die belangrijk worden gevonden.
- Er zijn contacten gelegd met Saskia Croes en Theo Nieuwenhuis die werken aan een agrarische visie voor de Liemers en met Marije Slijkhuis die werkt voor het agrarisch collectief Rijnstromen en de Vereniging Streekbeheer Rijnstromen. Deze contacten zien wij als waardevol voor het bereiken van een agrarisch netwerk in de Liemers en het opzetten van kennissessies voor boeren uit het beoogde gebied en uit de regio.
- Vanuit de Provincie Gelderland is aangegeven dat ons initiatief waardevol is en aansluit bij provinciale ambities als het gaat om stikstof, CO2 opslag, klimaatadaptatie en klimaatmitigatie. Wij zijn als koesterproject aangewezen waardoor we een directe ingang bij de provincie hebben om provinciaal beleid aan te laten sluiten op het project.

Marktonderzoek

Onderstaande partijen en initiatieven zijn gevonden die aantonen dat er veel kansen liggen om met korte ketens en biologisch of regeneratief aan het werk te gaan. De uitkomsten uit dit marktonderzoek zullen uiteindelijk in het landbouwtechnische en landschapsarchitectonische deel een plek krijgen.

- Dubbel Drents is een initiatief uit Drenthe waarop drie boeren vanuit acht hectare meel leveren aan een lokale molenaar. Deze meel wordt vervolgens geleverd aan 20 bakkers met 35 verkooppunten. Op deze verkooppunten wordt als onderdeel van het gehele assortiment "Dubbel Drents" brood verkocht. Ook is Dubbel Drents samenwerkingen aangegaan voor de

teelt van asperges, de productie van bier, kaas, droge worst en koolzaadolie en de lokale afzet hiervan bij kleine ondernemers en supermarkten. Dit toont aan dat bij het leggen van de juiste verbindingen er veel kansen liggen in de lokale afzetmarkt en dit zich door vertaald naar de invulling van vele hectares.

- Kwekerij de Hesselhof in Ede is bezocht waar twee hectare is ingericht als biologische vaste plantenkwekerij. Hier zijn zeven mensen in dienst. Zij schreven in de Volkskrant* dat de vraag naar hun producten zo groot is dat er makkelijk 20 van deze bedrijven kunnen openen in Nederland. Zij leveren aan particulieren. De prijs-kwaliteit is zeer gunstig en lijkt toereikend om aan de lokale bloemenzaken en mogelijk zelfs de Intratuin te kunnen leveren. Een leuk circulair tintje; op kwekerij de Hesselhof wordt het bladafval van de gemeente gebruikt en verwerkt tot compost.
- Het bedrijf Wilder Land verwerkt bloemen en kruiden tot thee. Zij zijn snel groeiende en op zoek naar een groter areaal en nieuwe boeren om hun hierin te voorzien. Het liefst met een lokaal verwerkingsbedrijf die de bloemen en kruiden droogt en versnipperd. Wij zouden 2 à 3 hectare voor hen kunnen inrichten. De boeren waar zij nu mee samenwerken combineren dit met een groter areaal waarbinnen strokenteelt wordt toegepast.
- Melkveeproefbedrijf de Marke uit Hengelo (gld) is veel genoemd als kennisplatform voor vernieuwende landbouwsystemen in de melkveehouderij.
- Landgoed Grootstal is bezocht waar diverse ondernemers vanuit een gebied van circa 30 hectare de lokale afzetmarkt bereiken. Ook wordt hier duidelijk op een sociale component ingezet, door te werken met mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en een samenwerking met de voedselbank.
- Doornik Natuurakkers in Bemmel is bezocht dat voor inwoners tussen Arnhem en Nijmegen dient als landschapspark met een duidelijke koppeling naar natuurinclusieve landbouw

* https://www.volkskrant.nl/beter-leven/deze-biologische-kweker-kan-wel-zonder-insecticiden-kunstmest-hormonen-en-onkruidbestrijders~b24b80a3/

Landbouwtechnisch ontwerp

Voor het landbouwtechnisch ontwerp zijn wij in gesprek met partijen die het gebied kunnen inrichten op een manier waardoor het gebied als proeftuin of living lab voor innovaties in landbouw gaat dienen. Voor dit ontwerp willen we een innovatiefonds benutten, waar we nog zoekende naar zijn. De toekomstvisie genaamd “Terug naar de roots van het Nederlandse voedselsysteem; van meer naar beter”* tot stand gekomen vanuit een team van boeren, vertegenwoordigers van milieu- en landbouworganisaties en wetenshappers van Wageningen Universiteit, zien wij hierbij als voorbeeld.

- Gesprekken met de projectleiders (Evelien de Olde en Kawire Gosselink van de Wageningen Universiteit) van de hierboven genoemde toekomstvisie, hebben plaatsgevonden. Zij zien het initiatief als zeer waardevol. Met name omdat het een project diverse initiatieven en experimenten die al aantoonbaar werken in één groot gebied samenbrengen. Dit zou volgens Evelien de Olde en Kawire Gosselink ook echt de waarde als proeftuin voor boeren uit de regio waarmaken. Om hier ook de praktische kennis voor te benutten zijn wij doorverwezen naar het melkveeproefbedrijf de Marke uit Hengelo (gld), Cornelis Mosselman van BI-JOVIRA uit Zeeland, de Boerderij van de Toekomst uit Lelystad en Gerdien Kleijer, in de regio bekend als projectbegeleider voor projecten in de natuurinclusieve landbouw.
- Renature biedt een uitgebreid programma om voor specifieke gewassen een regeneratief “model boerderij” te ontwerpen. Voor het bereiken van een afzetmarkt fungeert Renature als tussenpersoon voor grote marktpartijen als Danone, Nestle en Unilever die projectmatig willen bijdragen aan de verduurzaming van de landbouw.

- Bij het Louis Bolkinstituut staat de vraag uit om als marktpartij ingeschakeld te worden voor de praktische invulling van het landbouwgebied. Hier is veel praktische kennis aanwezig op het gebied van strokenteelt en agroforestry.

*https://www.wur.nl/nl/show-longread/Terug-naar-de-roots-van-het-Nederlandse-voedselsysteem-van-meer-naar-beter.htm

Landschapsarchitectonisch ontwerp

- In opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is het stimuleringsfonds Creatieve Industrie in werking getreden. Er is contact opgenomen met het stimuleringsfonds en zij geven aan dat ons initiatief zeer geschikt is om vanuit twee open oproepen* twee keer €30.000 euro te benutten voor het landschapsarchitectonisch ontwerp.
- Wij zijn gesprekken gestart met de landschapsarchitecten Felixx en Strootman en hebben van daaruit aantrekkelijk referentiemateriaal gezien. Strootman komt nog in augustus langs om de mogelijkheden over het landschapsarchitectonisch ontwerp te bespreken. Ook het participatietraject is hierin een belangrijk onderdeel. Op basis van dit stappenplan kan de subsidieaanvraag van maximaal €60.000 euro aangevraagd worden en naar verwachting eind 2021 / begin 2022 begonnen worden met de eerste ontwerpstappen.
- ORGA architecten is gevonden om op woning niveau het architectonisch ontwerp op zich te nemen. Zij kunnen samenwerken met het landschapsarchitectenbureau en zijn koploper als het gaat om biobased en ecologisch ontwerpen.

*https://stimuleringsfonds.nl/nl/subsidies/open_oproepen/ (Open Oproep Toekomstbestendig landelijk gebied #1)

Financiele haalbaarheid

Wij willen een financiële haalbaarheidstoets onderdeel laten zijn van het landschapsarchitectonische en landbouwtechnische ontwerp. Deze drie onderdelen kunnen ook moeilijk los van elkaar gezien worden. Uit het uiteindelijke ontwerp moet blijken waar, hoeveel en hoe er precies gebouwd wordt, wat vanuit het participatietraject gewenst is en waar de grondwaardestijging precies voor ingezet moet worden. De op dit moment betrokken projectontwikkelaar KRKTR stelt dat de onderstaande korte analyse een realistische is, met de opmerking dat dit een globaal idee betreft en dit tijdens het participatietraject en de ontwerpfase nog aan alle verandering onderhevig zal zijn.

- 100 hectare wordt voor €8 miljoen euro aangekocht.
- 25 hectare wordt gereserveerd voor het woondeel, waarvan slechts 50.000 vierkante meter (5 hectare) als bouwkavels benut worden. Hiermee blijft 80%, 20 hectare van het woondeel over voor een groene invulling en overige voorzieningen.
- De 50.000 vierkante meter bouwgrond kan voor €12,5 miljoen euro verkocht worden.
- €4,5 miljoen euro blijft over voor de aanleg van regeneratieve landbouwsystemen, sociale functies in de woonwijk, nieuwe inpassing van waterpartijen, een extra ecologische impuls en recreatieve functies. Dit alles heeft ook haar uitwerking op het ondernemersklimaat in het dorp en omstreken en daarmee op de lokale economie.